

Yttrande

Dnr. 2017-070

16 juni 2017

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av utredningen om Styrmedel för att förebygga uppkomst av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonomi

M2017/00779/Ke

SAMMANFATTNING

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och föreslå styrmedel för att främja återanvändning av produkter och därmed förebygga uppkomsten av avfall för att nå en mer resurseffektiv och cirkulär samhällsekonomi. Utredaren ska bland annat identifiera och föreslå hur befintliga styrmedel bör förändras samt vid behov föreslå nya kostnadseffektiva styrmedel för att främja återanvändning av produkter. Konjunkturinstitutet synpunkter rör framförallt den snäva synen på cirkulär ekonomi och två av de styrmedel som utredningen föreslår samt vilka effekter dessa påstås få. Sammanfattningsvis anser Konjunkturinstitutet att:

- Med en för snäv syn på cirkulär ekonomi riskerar miljöpolitiken att missa sin viktigaste uppgift – att minska miljöpåverkan.
- Sverige har arbetat länge för att med olika styrmedel minska miljöpåverkan och bidra till en mer cirkulär ekonomi. Nya styrmedel kan motiveras om det förekommer marknadsmisslyckanden som inte har beaktats. Det är oklart vilka marknadsmisslyckanden som ligger bakom utredningens styrmedelsförslag.
- Hyberavdraget saknar förutsättningar att vara ett kostnadseffektivt styrmedel och utredningen saknar grund för påståendet att avdraget ger positiva miljöeffekter. Möjligt kan det motiveras av andra skäl, till exempel ur arbetsmarknadssynpunkt.
- Förslaget om bilpoolsbilar och att kommuner ska få rätt att upplåta gatumark för parkering exklusivt till dessa bilar bör studeras i mer detalj. Inte minst gäller det de bedömda effekterna som bör kunna beläggas bättre.

SNÄV SYN PÅ CIRKULÄR EKONOMI

Ofta betraktas den cirkulära ekonomin som väsensskild från den konventionella ekonomin. Utredningen ser cirkulär ekonomi som ”en metafor för en ekonomi som fungerar inom gränserna för jordens bärkraft [...] en ekonomi där avfall i princip inte uppstår”. Men den cirkulära ekonomin bör inte ses som något annat än en ekonomi som hushåller med samhällets resurser, såväl jungfruliga som resurser inbäddade i använda varor. När cirkulär ekonomi främst fokuserar på ökad återvinning och återanvändning riskerar miljöpolitiken att hamna snett. Det kan verka orimligt att deponera eller bränna avfall som kan återvinnas. Med även återvinning kräver resurser och energi. Vid höga nivåer är kostnaderna för ytterligare utsortering och återanvändning starkt stigande. Därför är återvinning inte alltid rätt recept för en hållbar utveckling.

OKLART VILKA MARKNADSMISSLYCKANDEN SOM LIGGER BAKOM

En verksam miljöpolitik vilar till stor del på en träffsäker beskattning av miljöpåverkan och reglering av farliga ämnen. Sverige har arbetat länge för att med olika styrmedel minska miljöpåverkan och bidra till en mer cirkulär ekonomi. Dessa styrmedel fungerar. Vid höjda ambitionsnivåer bör i första hand befintliga styrmedel ses över och skärpas. Nya styrmedel kan motiveras om det förekommer marknadsmisslyckanden som inte har beaktats. Det är oklart vilka marknadsmisslyckanden som ligger bakom utredningens styrmedelsförslag.

Ett hyberavdrag

Utredningen föreslår ett hyberavdrag för att stimulera hushållen att reparera, hyra och sälja vidare konsumentprodukter. Förslaget går ut på att hushållen får en skattereduktion på 50 procent av tjänsternas arbetskostnad när de reparerar eller hyr konsumentprodukter eller köper tjänster för att sälja vidare begagnade produkter. Detta påstås ge positiva effekter på miljön. Utredningen har uppskattat miljöeffekterna genom att beräkna effekterna på koldioxidutsläppen. Sammantaget skulle utsläppen minska med 81 000 ton koldioxidekvivalenter per år, varav endast 4 000 ton i Sverige. Detta eftersom tillverkningen av konsumentprodukter till stora delar ligger utanför Sverige. Det är många problem med dessa beräkningar. Bland annat begränsas miljöeffekterna till koldioxidutsläpp och därmed förbises andra miljöeffekter som kan tänkas uppstå. Det framkommer inte heller huruvida koldioxidutsläppen redan omfattas av andra styrmedel som exempelvis EU:s utsläppshandelssystem. Vilket då innebär att en utsläppsminskning genom hyberavdraget leder till motsvarande utsläppsökning någon annanstans i systemet. Det finns med stor sannolikhet mer kostnadseffektiva sätt att bedriva klimatpolitik på. Konjunkturinstitutet anser att utredningen saknar grund för påståendet att hyberavdraget ger positiva miljöeffekter. Avdraget behöver därmed motiveras av andra skäl. Till exempel kan avdraget potentiellt ha positiva arbetsmarknadseffekter.

Ökad tillgänglighet till bilpooler

Utredningen har tagit fram ett förslag på lagstadgade kriterier för vad som avses med allmänt tillgängliga bilpoolsfordon och föreslår att kommuner ges möjlighet att avsätta gatumark som bilpoolsparering. Bilpooler kan leda till ett lägre totalt behov av parkeringsytor. Ett mer direkt styrmedel skulle vara höjda parkeringsavgifter. Skapandet av bilpooler skulle kunna vara en respons på dessa avgifter. Om avsaknadet av lagstadgade kriterier för bilpoolsbilar utgör ett hinder för en sådan respons så kan det utgöra ett argument för att införa kriterierna.

Bilpooler påstås även minska behovet av nyproduktion av bilar och ge lägre utsläpp från bilresor. Utredningen försöker kvantifiera effekterna men bedömningarna vilar ofta på underlagsmaterial som är svårt att bedöma trovärdigheten hos. Till exempel sägs, i tabell 14.1, att fasta bilpooler minskar utsläppen av koldioxid med mellan 39-54 procent på den europeiska marknaden. Spannet är hämtat ur en publicerad vetenskaplig tidskrift, som i sin tur har hämtat det från en svensk konsultrapport som inte längre är tillgänglig. En djupare analys av möjliga effekter av bilpooler vore önskvärd.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Svante Mandell.

Urban Hansson Brusewitz

Svante Mandell